

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

❖ 1895. ❖

El jelen év eseményei már is Arménia sorának jobbra fordulására nyujtanak reményt. — s úgy lehet korábban, mint gondolni lehetett volna, megadják az örvendétes választ azon sajjó kérdésre, mit az „örmény Letőfi”: Salkánian költőileg oly szépen fejez ki egy fenkölt szellemű költeménye végsősoraiiban:

— „Ah, örmény ajkról mikor hallhatod;
Örményhon él... Föltámadott!”

És a keserű honfibúinak ama szívből fakadt hangjaira, melyek Ani romjain egy másik jeles nemzeti költő — Ázarálján — gyászos lantjának hújairól oly fájdalmasan törnek elő:

„Mikor jön már az örömhír:
— Ani, elég!... Ani ne sirj!”

Az őshaza és a keleti fajrokonaink iránt velünk született kegyelet természetes érzelmeivel kívánom én is: adja az Ég, hogy — úgy legyen!

Dr. Simay János.

Az „Armenia” és Szongott Kristóf.

Irta: Govrik J. Gergely.

Ez a tudományos folyóirat, mely az egész világon, különösen pedig az osztrák-magyar monarchiában élő örményekkel foglalkozik, kilencz évvel ezelőtt czélját határozott szavakkal nyilvánosította, midőn programmjában így szólott:

„Folyóiratunk a politikai közlemények kizárásával az örmény tudományosság minden ágának magyar nyelv-

ven, részint szakszerű, részint népies ismertetését tűzte feladataul.

Közleni fogunk nevezetesen közérdekű czikkeket az örmény föld- és népének, valamint a hazai örményeknek régi és újabbkori állapotáról. Szemlénk hozni fogja az örmény klasszikus írók magyar fordítását. Lesznek régészeti, irodalom- és költészettörténeti, nyelvtudományi, könyvészeti, néprajzi, genealogiai és e szakba vágó egyéb közleményeink. Szóval lehetőleg felkorolni igyekszünk az anyagot, mely ezen irányban rendelkezésünkre áll.”

Es ezen határozott programunk daczára lelki szorongással küldöttük szét folyóiratunkat a világ négy tája felé.

Nyugtalanságunknak volt is némi alapja: támadást intéztek az új kezdeményezés ellen; becsmérelték azt lapban és levélben — még megjelenése előtt. Egyiknek nem tetszett az új irány, másik az időt nem találta alkalmasnak arra, hogy abban magyar-örmény szemle napvilágot lásson; sőt olyan is volt, kinek a cím ellen volt kifogása.

Annyi bizonyos, hogy az új irány meglepő, a cím pedig némelyek előtt kétes volt.

De azért a szerkesztőség erősen kitartott jó szándéka mellett és lassanként — Isten segítségével — elhárította az akadályokat, melyeket a folyóirat megjelenésének útjába gördítettek. Ekkor a többek közt ezt irtuk: „Fölösleges az akadályoskodás; mert ha az új kezdeményezés nem életképes, akkor az — a ti ellenkezések nélkül is — rövid idő alatt meghiusul, megszűnik; de ha az életrevaló lesz, akkor az ellenkezések annak kárt nem okozhatnak. Várákozatok tehát csendesesen!”

Es ime — sokaknak csodálkozására — 1887. január 1-én megjelent az „Armenia,” melyből ma a századik füzetet bocsátjuk közre.

Ez a magyar nyelvű folyóirat, mely kizárólag csak örmény tárgyú közleményeket hoz, minden ízében hű maradt kitűzött irányához. A mit ígért, azt teljesítette is.

Kilencz évi folyamában közölt számos czikket az örmények erkölcsi életéből; szólott sokszor az örmény föld és nép régi és újabbkori állapotáról; hozott irodalmi, régészeti, nyelvészeti, életrajzi, építészeti, ipari és kereskedelmi közleményeket. Találunk ebben a gonddal szer-

kesztett folyóiratban a nemzeti szokásról, hírlapírásról, költészetéről, színházról, a nemzeti népénekekről, közmondásokról, mesékről, útleírásról, tudós társaságokról, tanodákról, tudományról, a publicistai iratok-, levéltárakról, úgy szintén az örmény pénzügyekről, konyháról, ételekről és a többiről számos tudományos és népszerű értesítést.

Az „Armenia“ munkatársainak száma már eddig a százat meghaladja, kik között találunk egyházi, politikai, katonai magas méltóságokat, törvényszéki elnököket, országgyűlési képviselőket, orvostudorokat, tanárokat, tanítókat, lapszerkesztőket, ügyvédek, jogtudósokat, neves írókat, kereskedőket, tanítónőket és eszes úrnőket, kik saját szakmájukba vágó közleményekkel gazdagítják az „Armenia“ hasábjait.

Az, hogy milyen fogadtatásra talált folyóiratunk, abból is látszik, hogy a lapok telve voltak és ma is teliek az „Armenia“ cikkeiről szóló dicséretekkel. És a mi legcsodálatosabb, azok a lapok, melyeknek szemlénk megjelenése előtt nem tetszett — legnagyobb dicsérőink közé sorakoztak úgy, hogy nemcsak a folyóiratok, hanem a heti- és napilapok is sokszor cikkeinket átvéve tele szájjal dicsérték lapunkat és egyúttal cikkeinket is...

Habár eléggé ismeretes mindenki előtt annak a tudós és tanult férfiúnak neve, ki a kezdeményező eszmét adta és e folyóiratot megindította, de egyéniségéről e lapban még nem volt szó; azért midőn a szíves olvasónak bemutatjuk arczképét, egyúttal általános szemlét tartunk élete felett.

Szongott Kristóf Maros-Bogáton *) született 1843. márcz. 21-én szegény, de igen istenfélő, vallásos szülőktől. Atyját Jánosnak hívták, anyja neve Donovan Ripszima volt. A népiskolát, melynek negyedik osztályából a gymnasium harmadik osztályába vétetett fel, Szamosújvárt végezte. A középiskola tantárgyait Gyulafehérvárra tanulta. Minden osztályban első volt. Az érettségi

*) Szülei rövid ideig lakoztak Maros-Bogáton, honnan 1843-ban tértek vissza Szamosújvárra; Kristóf két hónapos volt, midőn visszatértek az ősi fészekbe.

vizsgát 1863-ban tette le „cum laude.“ Ugyanazon évben Szamosújvár képviselő-testülete gymnasiumához egyhangúlag középiskolai tanárnak választotta.

Ezen idő óta a tanárság terén működik nagy szorgalommal, örömmel és sikerrel. Sok tanítványát vezette a jóra; és sok tanuló jutott az ő segédkezése és fáradsága mellett — célhoz.

Szongott nagy munkásságot fejtett és fejt ki jelenben is az iskolai-, az egyházi-, a városi- és a közügy terén. Sokat törődik gondolattal, szóval és tettel Szamosújvár felvirágoztatásával és emelkedésével. Szavai telve vannak határozottsággal és komolysággal.

Annyira ragaszkodik Szamosújvárhoz, hogy az időnként neki felajánlott jobb állásokat sem fogadta el, mert nem akarta ott hagyni szeretett városát. Sem hivatal, sem méltóság nem távolíthatták el őt e helytől. Ő nagyrabecsült nemzetiségének akart szolgálatot tenni.

Körülmekintő, belátó értelme van; miért is okosan észszerűen és nyugodtan gondolkozik és beszél. Több társaságnak és intézménynek tagja. Báro Eötvös József által a néptanítók számára Szamosújvárra rendezett képezdei póttanfolyamnak igazgató-tanára volt; a szamosújvári ipariskolát hat évig igazgatta; a Szt-István-társulat tiszteleti, a városi képviselő-testületnek és az erdélyi rom. kath. statusgyűlésnek tagja; a magyarországi néprajzi társaság örmény osztályának előadója stb.

Édes hazája mellett fölötte szereti az örménységet; nemzetiségéhez ragaszkodó szeretetét legfényesebben tettel akkor mutatta meg, midőn a magyar nyelvű „Armenia“-t megalapította. Folyóiratával egyfelől megismertette, felemelte és illő helyre helyezte az örménységet a többi nemzetiségek előtt, másrésztől nemzetfelei elébe állította régi állapotukat, multjokat.

Ha Szongottnak semmi más érdeme nem lenne, ez elég arra, hogy nemzetisége hálás legyen iránta és őt említésreméltó személynek tartsa.

Munkái közül megemlítjük még ezeket: Chorenei Mózes, Nagy-Örményország története magyarul; Szamosújvár irásiban és képekben. Az örmények rövid története, A hazai örmények vezeték- és keresztnévei stb.

Igen jószívű, jóltevő és vendégszerető. Még az idegeneket is szívesen fogadja és anyagi s erkölcsi támogatásban részesíti.

Nem a pénzvágy irányítja tetteit; hanem cselekszik, dolgozik, mert használni akar embertársainak, az emberiségnek. Tudományának, nemes gondolkodásának és nemzetszeretetének gyümölcseit nemzetiségének nemcsak intelligens része érdeli, hanem minden szegény is; kinyitja kezét a szűkölködők előtt. Könnyen hozzáférhető, kedves személy. Keveset beszél, sokat tesz.

A vallásos jámborság és házas élet példányképe. A város egyik tiszteletreméltó polgárának, Bárány Bogdán volt városi pénztárnoknak Veronika nevű leányát vette el nőül. Házasságukat Isten egyetlen szép, jó, eszes leánygyermekkel (Vetti) áldotta meg; de ezt virágzó korában kiragadta a kérelhetlen halál vigasztalhatlan szülei ölelő karjai közül. Azóta a nemes gondolkodású és szelidlelkű nő vigasztalását egyedül a templomban, a férj ellenben a könyvek közt, a tudományban és a nemzetiségének nyújtott segélyben keresi.

Egészen más állapotban lennének a hazai örmények, ha lenne közöttük még néhány Szongott.

Szongott Kristóf.

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos: SZONGOTT KRISTÓF.

Szamosújvárt, Todorán Endre „Aurora” könyvnyomdája.

Nubár pasa, Egyptom miniszterelnöke.

НУБАР ПАСА

Egyptom. — az afrikai alkirályság. — melynek ősi kulturája visszanyulik a legmagasabb ó-korba, a török uralom alatt, csak árnyéka lett az egykori Mizraimnak. A minden meghódított tartományt szerencsétlen kézzel nivelláló, jobban kifejezve: egyenlő színvonalra süllyesztő mohamedán államgépezet, s a vele járó pasa-uralom mint egyébűtt, úgy itt is — az egykor Róma világhuralma alatt állott virágzó provinciában — ugyanazon eredményekre vezetett; mignem e század elején (1805-ben) Mehemed Ali pasa új, és sok tekintetben szerencsésebb korszak alapját veté meg az ő európai szellemű reformtörökvéseivel e nevezetes tartományban.

Mióta az európai hatalmak a viszonyok kedvezése mellett tényleges beavatkozást nyertek az ottomán alkirályságnak nemcsak nemzetközi, hanem úgyszólván leg-sajátabb belügyeibe is, — az egyptomi alkirályok (khe-